

Memorial Anna Frank en el cor de Girona

M

Cada any, a les 8 del vespre del 4 de maig, els Països Baixos deturen tota la seva activitat en el decurs de dos minuts. En aquells 120 segons es fa memòria de totes les víctimes sofertes a la Segona Guerra Mundial. Els vehicles no circulen, els trens tampoc, els espectacles també resten interromputs, en els comerços clients i personal interrompen les transaccions. Diuen els holandesos que només els avions en vol i les intervencions quirúrgiques no ho fan. Aquest exemple singular de civisme respon al sentiment que la població neerlandesa vol mantenir per evitar que l'oblit esborri aquella situació viscuda entre 1940 i 1945.

Enguany a Girona, i envoltats per una nodrida representació de la colònia holandesa resident a les nostres comarques, també es van fer aquests dos minuts de silenci, a

les 8 del vespre del 4 de maig. Va ser un moment especialment emotiu: només el cant dels ocells es feia sentir. L'escenari: els jardins del Doctor Figueras, just a l'entorn de l'absis romànic de Sant Pere de Galligants. Aquests jardins, propietat de la Diputació de Girona i que la corporació obre a la ciutadania, acullen des de la data esmentada el Memorial Anna Frank, en un gest que la Diputació fa extensiu a totes les víctimes del racisme i la xenofòbia.

El referent d'un «Diari»

Anna Frank és protagonista i autora del seu «Diari» personal, una obra que ha esdevingut un referent testimonial únic de l'anomenada «solució final» que el nazisme alemany volia imposar, i quasi ho va aconseguir, a la població jueva d'arreu del món.

Aquesta obra començada a escriure l'any 1942, poques setmanes abans que la família Frank, juntament amb la Van Pels i el dentista Fritz Pfeffer, s'amaguessin en unes cambres del darrere de l'edifici número 263 del carrer Prinsengracht d'Amsterdam i mantinguda fins al mes de juliol de 1944 en què fruit d'una denúncia foren descoberts i detinguts, va ser recuperada després de l'escorcoll. Tots els residents a l'amagatall moriren en els camps de concentració alemanys (Anna Frank el març de 1944, víctima del tifus i poques setmanes abans de l'alliberament de Bergen-Belsen) i només va sobreviure el pare, Otto Frank, que recolliria



Dues pàgines del Diari.

EL Memorial
de Girona,
amb un ram
de clavells
anònim
al peu.



el «Diari» de la seva filla i es va decidir a publicar-lo el 1947. La primera traducció a l'Estat espanyol es va fer a Barcelona l'abril de 1955, amb el títol original holandès, «*Las habitaciones de atrás*». I la primera catalana, el 1959.

L'èxit d'aquell llibre ha estat espectacular i Anna Frank ha esdevingut un referent personal del seu poble i també del gest que van tenir molts cristians que es van jugar la vida en amagar i protegir els semites perseguits.

El 1997 va ser declarat, per la Unió Europea, Any contra el Racisme i la Xenofòbia. En

aquest sentit, la presidència de la Diputació de Girona va voler participar en aquesta declaració. I entre les diferents possibilitats de fer-ho es va escollir la de fer un Memorial en un espai adient i que restés de forma permanent més enllà d'actes o celebracions puntuals dels quals no queda cap testimoni permanent. Va ser per aquest motiu que es va escollir fer el Memorial.

El simbolisme de la pedra

Una vegada decidit el projecte, se'n va encarregar l'execució a l'Oficina de Promoció de la mateixa corporació. Va ser en Xavier Roqueta qui va dissenyar el conjunt que és prou senzill: un monòlit de pedra de Girona, d'estructura triangular truncada en la part superior, de forma que el triangle girat forma simbòlicament l'estel de David si el Memorial es contempla des de la part superior. En els laterals s'han situat tres plaques, escrites en català, neerlandès i hebreu, amb el text següent: «*En record d'Anne Frank, en el 50è aniversari de la publicació del seu «Diari», símbol i homenatge a totes les víctimes del racisme i la xenofòbia. La Diputació de Girona en fa memòria. Maig de 1998*».

També l'equip responsable del projecte va tenir cura d'escollir el lloc exacte en el conjunt dels jardins. Es va situar en un angle del conjunt, envoltat d'uns arbres crescuts, de forma que l'espai convida a la reflexió i al recolliment.

El projecte, una vegada determinat, es va comunicar al



Consolat General dels Països Baixos a Catalunya i a la Fundació Anne Frank d'Amsterdam, que van acollir aquesta iniciativa amb satisfacció i van col·laborar a organitzar l'acte del dia 4 de maig, la data per ells assenyalada tenint en compte el simbolisme que ja hem explicat. Cal dir que la colònia holandesa resident a les nostres comarques va ser informada degudament per la seva delegació diplomàtica.

Igualment es van establir contactes amb la comunitat israelita catalana i amb entitats i estaments que treballen en l'àmbit de la cultura i la recerca de les arrels jueves a casa nostra.

Un acte ecumènic

Finalment es va arribar al dia 4 de maig d'enguany. Mitja hora abans de les 8 del vespre, en presència del president de la Diputació, senyor Frederic Suñer; de l'alcalde de la ciutat, senyor Joaquim Nadal; del



Un rabí prega davant del Memorial.

cònsol general dels Països Baixos a Barcelona, senyor van Gaag; del directiu de la Fundació Anne Frank, senyor Kleis Broekhuizen, vingut expressament des d'Amsterdam per a aquest acte, i d'una àmplia delegació del Cos Consular acreditat a Catalunya, es va descobrir el Memorial, cobert amb un teixit blau del color de l'ensenyà europea, entre els aplaudiments del públic. Immediatament es va fer una doble pregària: primer, per part d'un rabí, i després, pel delegat diocesà d'ecumenisme, com a símbols d'aquesta doble vessant: les víctimes jueves i els cristians que les van protegir amb evident risc per les seves pròpies vides.

En els parlaments el representant diplomàtic holandès va agrair a la Diputació el seu gest, fruit, va dir, de la sensibilitat de la corporació i especialment del seu president i va assenyalar que aquell indret de Girona esdevindria una fita

que cap visitant amb prou sensibilitat ignoraria des d'ara, a Girona.

El representant de la Fundació va dir, també, que pocs actes dels molts que recorden la figura i el simbolisme d'Anna Frank l'havien emocionat com aquell, per la seva senzillesa i característiques. Igualment va elogiar el lloc escollit per situar el Memorial, perquè copsa perfectament el sentit que ha de tenir el missatge que ens ha deixat l'autora del «Diari». Va ser en el decurs d'aquesta intervenció que es van fer els dos minuts de silenci, al punt de les vuit d'aquella tarda primaveral, assenyalades per l'imponent rellotge de la Catedral de Girona.

El president de la Diputació va agrair, per la seva part, la resposta que havien donat autoritats i ciutadania a aquesta iniciativa de la corporació, que volia ser un record de les terres de Girona a unes comunitats que havien compartit més de cinc segles de la nostra història i que no volem ni podem oblidar. Amb aquest Memorial la Diputació vol deixar aquest testimoni de la seva trajectòria pública i de fidelitat a uns sentiments que inspiren la seva execució.

Va cloure l'acte l'alcalde de Girona que va felicitar la Diputació, com ja ho havien fet abans els representants del regne d'Holanda i de la Fundació Anne Frank, bàsicament per l'encert d'aquesta iniciativa i la sensibilitat a portar-la a terme. Una ciutat com Girona, que vol ser fidel a les seves arrels i als

El prestatge porta de l'amagatall d'Anna Frank.



segles de camí fets plegats, exemple de convivència, fins que també i malauradament es va trencar, s'enriqueix amb aquest Memorial.

L'acte en aquell espai es va cloure en aquest moment, però el cronista vol assenyalar encara dos gestos fora de programa: una mà juvenil va dipositar un ram de clavells al peu del Memorial; mentre, en un gest de record als jueus absents, es va posar una petita pedra al cim del monòlit, és a dir, es va entendre el seu caràcter.

Conferència de Vicenç Villatoro

L'acte va tenir una segona part a l'auditori Mestre Viader de la Casa de Cultura. El reconegut periodista Vicenç Villatoro, actualment director general de Promoció Cultural de la Generalitat, va glossar la figura d'Anna Frank, tot fent un paral·lelisme amb la d'un altre autor jueu europeu: l'italià Primo Levi. Va explicar que el fet de l'holocaust no es pot novel·lar. És una tragèdia de tanta magnitud que els autors de relats imaginaris que fan jugar els personatges no poden fer una novel·la de l'holocaust. Serveixen només els testimonis.

Aquest servei suposa que la xifra, els sis milions de víctimes, es concreta: té noms i cognoms. Sabem, per exemple, que Anna Frank va morir i ja no sabem com hauria estat la seva vida. No és un número, malgrat que els internats en els camps portessin un número a la seva pell. Deixen de ser estadístiques i esdevenen persones concretes.



La casa d'Anna Frank, a Amsterdam.

Precisament un dels objectius de l'holocaust era deshumanitzar les seves víctimes, abans de l'exterminació. Aquest és l'encert del títol de la primera obra de la trilogia de Levi: «*Si això és un home*». És a dir que els nazis pretenien, fins abans de l'extermini jueu, que les seves víctimes perdessin la condició humana. Contràriament el gran mèrit de les veritables obres sobre l'holocaust, com les que van centrar la seva intervenció, és humanitzar les víctimes. Que

tinguin aquest nom i cognom, que sapiguem com eren, encara que no sabrem mai com haurien pogut ser.

És aquest també el sentit del Memorial Anna Frank que ha ofert la Diputació: no oblidar, tal com va assenyalar el president de la corporació, en uns moments en què novament veiem a Europa manifestacions de racisme i xenofòbia. A Girona fem memòria de les seves víctimes.

JOSEP VÍCTOR GAY

Vicenç Villatoro, durant la seva intervenció.

